

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V SOBOTO, 14. VII. 1951

Štev. 49 (418)

Zastopnika SPZ pri ministru dr. Hurdesu in Helmerju

Intervencija zaradi slovenske srednje šole in Slovenskega šolskega društva

Medtem ko so v Celovcu v deželni zbor poslanci VDU—ja in ÖVP—ja ponovno nastopili proti dvojezičnemu šolskemu pouku, sta predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter in član Osrednjega odbora SPZ Franjo Ogris v sredo, dne 11. t. m. intervenirala na Dunaju pri ministru za pouk dr. Hurdesu v zadevi ustanovitve slovenske srednje šole. Minister ju je sprejel v dunajskem parlamentu in izjavil, da je za ureditev potrebno, da se razčistijo še nekatera vprašanja. Rešitev tega vprašanja da je mogoča samo sporazumno s pristojnimi koroškimi oblastmi. Kakor vam je znano, je dejal minister, je bilo prvotno stališče koroške deželne vlade v tem vprašanju odklonilno, češ da je za ustanovitev slovenske srednje šole premalo študentov in podobno. Na ponovno vlogo SPZ, s katero ovračate trditve koroške deželne vlade, sem slednjo pozval, da znova zavzame stališče in prouči vaše navedbe.

Gospod minister je nadalje izjavil, da osebno načelno ni proti slovenski srednji šoli in da smatra za prehodno rešitev ustanovitev slovenskih sporednih razredov na eni izmed obstoječih srednjih šol. Na ugovor zastopnikov SPZ, da obstoja pri taki rešitvi nevarnost morebitnih sporov in nezdravega vzdušja med nemškimi in slovenskimi dijaki, je dejal, da bi se to dalo preprečiti s krajevno ločitvijo šolskih prostorov. Taka rešitev bi bila tem lažje izvedljiva, ker ni potrebno posebno privoljenje finančnega ministrstva. Seveda smatram tako ureditev le za prehodno rešitev, ker je mogoče le postopoma začeti s posameznimi razredi. Čim bi taki razredi narasli v popolno nižjo gimnazijo, bi bilo mogoče misliti tudi na ureditev samostojne slovenske srednje šole.

Na ministrovo vprašanje, če so na razpo-

lago potrebne učne moči, je predsednik SPZ dal pritrdilno pojasnilo. Glede časovne možnosti uresničitve ministrove zamisli slovenskih sporednih razredov, če bi koroška deželna vlada pravočasno povedala svoje mnenje, je gospod minister izjavil, da bo osebno takoj odločil, ker si je to zadevo sam pridržal in bi bila taka ureditev mogoča že jeseni s pričetkom novega šolskega leta.

V poteku nadaljnjega razgovora je gospod minister povedal, da so, kakor mu je sporočil gospod zvezni kancler, baje v koroškem deželni zboru v torek ponovno razpravljali o dvojezičnem šolstvu. Na žalost na Koroškem tozadevno še niso prišli do potrebnega sporazuma, kar da je zanj pravzaprav nerazumljivo.

Na vprašanje glede zakonitosti odredbe o dvojezičnem šolstvu je g. minister spomnil na svojo tozadevno izjavo v parlamentu, ki je

„jasna in precizna in nad katero so bili gospodje precej osupli“. S ponovno VDUjevsko interpelacijo pa se bavijo juristi v prosvetnem ministrstvu.

Glede priznanja diplom in spričeval našim študentom, ki študirajo v Jugoslaviji, se je gospod minister skliceval na obstoječe zakonite določbe in izrazil pripravljenost proučiti zadevo.

Ista zastopnika sta v četrtek, dne 12. t. m., bila sprejeta tudi od notranjega ministra Helmerja, ki sta mu obrazložila nerazumljivo zavlačevanje povrnitve od nacistov zaplenjenega imetja Slovenskega šolskega društva v Celovcu pravnim lastnikom.

V teku daljšega razgovora se je gospod notranji minister dotaknil tudi ureditve dvojezičnega šolskega pouka na Koroškem, katero smatra za pametno in potrebno.

Mednarodna konferenca miru

Na pobudo Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru bo v Zagrebu meseca novembra mednarodna konferenca za mir. Poziv Nacionalnega komiteja Jugoslavije je v tujini našel na zelo dober odziv in mnogo predstavnikov različnih organizacij je že prijavilo svoj prihod na konferenco.

To akcijo Nacionalnega komiteja Jugoslavije je svetovna javnost dobro sprejela predvsem zaradi tega, ker Jugoslavija ni vključena v noben tabor držav, kar nudi zagotovilo, da ta mednarodna konferenca za mir in neodvisnost ne bo izkoriščena v propagandne svrhe katerega koli tabora in da bo nudila možnost za resno pretresanje vseh problemov miru ter omogočila ugotavljanje stvarnih vzrokov vojne nevarnosti v svetu.

Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru je poslal vidnim osebnostim vsega sveta pozive, da se udeležijo konference in mnogi so se že odzvali. Lahko pričakujemo, da bodo temu mednarodnemu sestanku prisostvovali znani državniki in politiki, javni in kulturni delavci, književniki, znanstveniki kakor tudi

predstavniki organizacij za obrambo miru, verskih društev in drugi. Povabljenih je tudi nekaj osebnosti iz zapadnih držav, ki so prisostvovali informbirojevskim „kongresom za mir“, ki se bodo tako lahko na licu mesta pričeli o neresničnosti obtožb s strani Sovjetske zveze in njenih satelitov. Ker so vzhodnoevropske organizacije za obrambo miru in vse podobne organizacije, ki so pod kontrolo Informbiroja v ostalih državah sveta, doslej vedno sistematično preprečevale prihod jugoslovanskih predstavnikov na njihove mednarodne kongrese, da se ne bi razširila resnica o Jugoslaviji v svet, tem organizacijam Nacionalni komite Jugoslavije ni poslal povabila.

V Zagrebu in v Beogradu so že pričeli s pripravami za to mednarodno konferenco. Nacionalni komite je stavil nekaj vprašanj, o katerih naj bi razpravljali na konferenci in pozval posameznike, naj o teh vprašanjih pišejo v domačem in tujem tisku, naj izrazijo svoje mnenje glede tega sestanka ter navedejo vprašanja, ki naj bi jih konferenca v Zagrebu obravnavala.

Nova kampanja okoli Trsta

Zadnje čase se v Italiji spet vedno bolj pogosto dogaja, da vodilni politiki dajejo izraza svojemu iredentizmu. Z vsemi silami skušajo doseči spremembo italijanske mirovne pogodbe, ker upajo, da bi s tem uspeli tudi s svojimi šovinističnimi težnjami glede Trsta. Še danes se namreč ne morejo sprijazniti, da Trst ni njihov, da spada pod Svobodno tržaško ozemlje. Zato ob vsaki mogoči in nemogoči priložnosti „dokazujejo“ italijansko lice mesta, hkrati pa nesramno napadajo in klevečajo Jugoslavijo. Italijanski listi so polni „dokazov“ o „italijanskem“ Trstu, v bistvu pa vse njihovo pisanje ni nič drugega, kot razpihovanje šovinistično-iredentističnih strasti v Italiji.

Na vse neštete napade italijanskih listov odgovarja jugoslovanski tisk s stvarnimi in nepristranskimi ugotovitvami. V zvezi z iredentistično kampanjo okoli Trsta in revizije mirovne pogodbe je objavila tudi beograjska „Borba“ pod naslovom „Kampanja proti interesom miru“ članek, v katerem med drugim poudarja:

„Poleg napadalnosti držav Kominforma, ki predstavlja potencialno nevarnost za mir na svetu in nenehno nevarnost za Jugoslavijo, je še eno dejstvo, ki bi lahko vznemirjalo, a to

je neki pojav v Italiji. Tam namreč že več mesecev besni zdaj slabotnejša, zdaj močnejša iredentistična kampanja, ki je v bistvu protijugoslovanska in se razvija ob naklojenosti ali pa celo ob sodelovanju najodgovornejših italijanskih krogov in osebnosti“.

„Do gotove mere tudi ni čudno — piše „Borba“ — da vetrovi iredente ne prenehajo s sejanjem klic protijugoslovanskega sovraštva s strani italijanskih listov, katerim ukazujejo desničarski ali pa kominformovski krogi. To je karta, na katero igra italijanska reakcija že desetletja in meče zaradi svojih posebnih računov slabo kri v jugoslovansko-italijanske odnose. Toda od časa do časa ter tu pa tam nastopijo s svojimi izjavami, ki se po svojem iredentističnem bistvu niti najmanj ne razlikujejo od teh, tudi uradni predstavniki uradne Italije, osebnosti, ki sedijo na primer v italijanski vladi. Zato dobiva ta pojav povsem drugačen značaj in brez dvoma tudi pomen. A ravno to je tisto, kar lahko povzroča zakrbljenost“.

„Borba“ omenja nato izjavo italijanskega ministra La Malfa, ki jo je dal v Trstu, da „brez Trsta ne more obstajati niti demokratična niti lastna Italija“. Dalje je grof Sforza dal izjavo o potrebi revizije mirovne pogodbe.

(Nadaljevanje na 2. strani)

JUTRI ZJUTRAJ

od 7.15 do 7.45 ure prenaša radio Celovec koncert Akademskega pevskega zbora. Slišali bomo slovenske narodne pesmi, kot jih je priredil France Marolt.

Za prijateljstvo med narodi

Predsednik ZDA Truman je poslal predsedniku Prezidija vrhovnega sovjeta Šverinu resolucijo ameriškega Kongresa, v kateri je izraženo prijateljstvo ameriškega naroda do vseh narodov na svetu, pa tudi do narodov Sovjetske zveze. V resoluciji je rečeno, da so bile ustvarjene umetne zapreke, ki ga ločijo od narodov ZSSR in ki onemogočajo sovjetskim narodom, da bi zvedeli za željo ameriškega naroda, da bi rad živel v prijateljstvu z vsemi narodi na svetu.

Ameriški kongres je sprejel to resolucijo prejšnji mesec ter naročil predsedniku Trumanu, naj se obrne na vlado ZSSR, da bo seznanila narode SZ z njeno vsebino.

V spremnem pismu k resoluciji Kongresa poudarja predsednik ZDA Truman, da narodi ZSSR in ZDA vedo iz lastnih izkušenj, kakšne so grozote in strahote vojne ter da jih je strah že ob misli na bodoči spopad, v katerem bi se uporabljalo najstrašnejše orožje v zgodovini človeštva. „Dokler ne bo dovoljen svoboden in odprt promet čez mednarodne meje, je rečeno v pismu, ne bomo nikoli mogli odvrti suma in strahu, ki sta najmočnejša vzroka za vojno. Dodajam resoluciji kongresa svoje lastno sporočilo narodom ZSSR v iskrenem upanju, da bo to morda pomagalo, da bodo nameni in težnje ZDA lažje razumljivi.“

Na koncu svojega pisma izraža Truman prepričanje, da bo vlada ZSSR seznanila narode Sovjetske zveze z resolucijo Kongresa ZDA.

Razorožitev bi pomenila zmago Sovjetske zveze

Essen. — Predsednik zahodnonemške vlade Adenauer je na zborovanju v Essenu izjavil, da bi Zahodna Evropa prav hitro padla v roke Sovjetski zvezi, če Zahodna Nemčija ne bi aktivno sodelovala pri obrambi Zahoda. Adenauer je prav tako poudaril, da bi nevtralnost in razorožitev Zahodne Nemčije pomenila največjo zmago za Sovjetsko zvezo. Predsednik Zahodne Nemčije je nadalje dejal, da je po njegovem mnenju oboroževanje zahodnih sil ugodno in sprejemljivo tudi z nemškega stališča.

Zmanjšana proizvodnja v Abadanu

Abadan. — Predstavniki anglo-iranske petrolejske družbe je izjavil, da bo 19. julija zapustilo abadansko rafinerijo 150 britanskih inženirjev. Britanski strokovnjaki bodo zapustili delo zaradi zmanjšane obsega proizvodnje, ki bo konec tega tedna znašala samo 2,5 do 3 milijonov gallonov petroleja. Normalna proizvodnja je znašala za isti čas 15 milijonov gallonov.

Po odhodu te skupine bo v Abadanu ostalo še okrog 1000 britanskih tehnikov. Njih evakuiranje še ni predvideno.

Volivni razglas indijskih socialistov

Indijska socialistična stranka je za letošnje volitve objavila svoj volivni razglas, v katerem zahteva, naj Indija izstopi iz Britanske skupnosti narodov ter proglasi svojo popolno neodvisnost. Nadalje zahtevajo indijski socialisti, da mora Indija ostati tudi izven spora, ki loči atlantski in sovjetski blok ter dati pobudo za ustanovitev nekakšnega „varnostnega pasu od Indonezije do Egipta“. Boriti se mora proti „politični kast“, ki jo velike države vodijo do malih držav.

Poleg tega priporoča indijska socialistična stranka pripravo petletnega načrta, razlastitev zemljiške lastnine, ki presega 30 hektarov, brez da bi za to plačevali kakšno odškodnino, ter podržavljenje važne industrije.

100.000 policistov v Vzhodni Nemčiji

Vzhodnonemške oblasti pripravljajo povečanje policijskih sil od 51.000 na 100.000 mož, hkrati pa izvajajo temeljito reorganizacijo in oborožitev vzhodnonemške policije po sovjetskem zgledu. Nove policijske enote so že dobile večje količine sovjetske opreme. Nemško orožje uporabljajo sedaj samo za vaje. Prve pošiljke sovjetskega težkega orožja so prispele lani v jeseni. Sedaj pa ustvarjajo vedno večje število skladišč za orožje, ki še nadalje prihaja.

Spet „Hitlerjugend“?

Neodvisni list „Berliner Anzeiger“ poziva oblasti zahodnega Berlina, naj nadzorujejo novo neofašistično organizacijo, ki jo ustanavljajo v Berlinu pod imenom „Bund deutscher Jugend“. Ta organizacija je podobna bivši Hitlerjugend in njeni voditelji podpihujejo rasno sovraštvo. Predsednik organizacije je Wolfram von Heynitz, bivši poslanec nemške desničarske stranke. Nadel si je ime „Reichsjugendführer“. Cilj te organizacije je „zbuditi nemške tradicije in pokazati mladini pravilno politično pot“. Njeni člani nosijo črne uniforme in znake po modelu Hitlerjugend.

Britanija zagovarja nemške čete

London. — Britanski krogi poudarjajo, da britanska vlada želi, da bi na konferenci v Parizu rešili vprašanje zahodnonemškega sodelovanja pri obrambi Zahodne Evrope. Vendar britanska vlada še ne vidi možnosti za sodelovanje britanske armade v evropski armadi, kakor predlaga Plevenov načrt. Stališče Velike Britanije je v tem pogledu podobno kakor pri Schumanovem načrtu, t. j., poslala bo samo svoje opazovalce.

Končno le volitve v Kmetijsko zbornico

Prvi pogoji za pripravo volitev — zakon o Kmetijski zbornici in volilni red za volitve — je objavljen

V deželni zakonski listi za Koroško od 9. julija 1951 je bil končno objavljen zakon o „Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo“, ki ga je deželni zbor sklenil že 22. decembra 1950. Hkrati z zakonom sta objavljeni tudi odredbi deželne vlade k zakonu, od katerih prva določa sedeže in območja Okrajnih kmečkih zbornic, druga pa volilni red k volitvam v Kmetijsko zbornico.

V primerjavi z zakonom o Kmetijski zbornici iz leta 1932 določa novi zakon nekatere spremembe v Kmetijski zbornici. Organi Kmetijske zbornice so po zakonu: Občni zbor, Strokovni odbori, Prezidij in Prezident; podustanove Kmetijske zbornice pa so Okrajne kmečke zbornice in Krajevni kmečki odbori. Zakon iz leta 1932 je poznal kot člane Kmetijske zbornice le 24 izvoljenih oseb s svojimi namestniki. Po novem zakonu sestavlja teh 24 oseb le še Občni zbor Kmetijske zbornice, dočim je članstvo v Kmetijski zbornici posebej določeno.

Člani Kmetijske zbornice so vse fizične in juridične osebe, ki so lastniki, uživalci (Nutzniesser) ali pa najemniki na Koroškem ležečih kmetijskih zemljišč, ki merijo več kot 1 ha, ali pa gozdne površine, ki meri več kot 10 ha, če na teh zemljiščih gospodarijo na svoj račun. Člani pa so tudi one fizične in juridične osebe, ki se na svoj račun bavijo s kmetijskim ali z gozdarskim delom (z mlekarstvom, perutninarstvom, pridobivanjem smole), pa čeprav niso ne lastniki, ne uživalci in tudi ne najemniki kmetijskih in gozdnih zemljišč. Nadalje so člani Kmetijske zbornice vse fizične osebe, ki so ali na Koroškem lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč nedoločene obsega, na katerih sami gospodarijo in se več kot polovico preživljajo (vrtnarji, drevničarji, čebelarji, sadjarji), ali pa so vsaj pet let bili lastniki, uživalci ali najemniki kmetijskih zemljišč nad 1 ha oz. gozdnih zemljišč nad 10 ha in so v tem času v kmetijstvu delali in se pozneje niso oprijeli drugega glavnega poklica kot kmetijstva. Prav tako so člani vsi vodilni nastavljenici kmetijskih in gozdarskih obratov, če obrat samostojno vodijo in ga pred javnostjo zastopajo (upravniki, direktorji, gozdarji). Vsi navedeni imajo brez razlike na državljanstvo volilno pravico pri izvolitvi Občnega zbora Kmetijske zbornice in sicer fizične osebe, če so 1. januarja leta, v katerem bodo volitve, izpolnile 20. leto, če imajo volilno pravico za deželni zbor in če imajo v eni koroških občin svoj sedež. Za juridične osebe imajo volilno pravico zastopniki, ki so zato določeni po zakonu, po pravilih ali po oblastnih določilih ustanov. Kmetijske proizvodne in gozdarske zadrugе in njihove zveze so sicer člani Kmetijske zbornice, imajo pa volilno pravico samo takrat, če odgovarjajo istim pogojem kot juridične osebe.

V občni zbor Kmetijske zbornice pride avtomatično zastopnik Deželne zveze kmetij-

skih zadrug na Koroškem. Zvezi slovenskih zadrug, ki je po starem zakonu imela v zbornici svojega avtomatičnega zastopnika, novi zakon to pravico odvzema.

Poleg izvolitve prezidenta, prezidija in strokovnih odborov Občni zbor Kmetijske zbornice po zakonu sklene poslovnik, sestavlja letni proračun in letni zaključek, določi zbornične prispevke ter druge dajatve zbornici in sklene službeni in plačilni red zborničnih nastavljenecov. Teh pristojnosti stari zakon ni določal.

Okrajne kmečke zbornice imajo v razliki z zakonom iz leta 1932 svoje sedeže tam, kjer imajo svoj sedež okrajna glavarstva. Tudi njihovo območje je v skladu z območjem političnih okrajev. Izjema je določena le za politične okraje Šmohor in Spital, ki imata vsak po dve okrajni zbornici. Delo Okrajne kmečke zbornice vodi 8 do 12 članski odbor (v okrajih Beljak, Celovec in Velikovec 12 članov), ki ima isto število namestnikov in ki voli predsednika, 2 podpredsednika in zapisnikarja. Kakor za Deželno kmetijsko tako tudi za Okrajne kmečke zbornice določa zakon nemščino kot uradni jezik.

Krajevni kmečki odbori imajo načelno svoj sedež v vsaki občini; enako delujejo tudi v

območju občine. Zakon pa daje Kmetijski zbornici pravico, da na predlog okrajne kmečke zbornice in po mnenju prizadetih občin združi dve in tudi več občin v skupni krajevni kmečki odbor. Vsak krajevni kmečki odbor sestoji iz 6 izvoljenih članov in enakega števila namestnikov. Iz svoje srede izvoli predsednika, podpredsednika in zapisnikarja. Izvoljene so lahko vse fizične osebe, ki posedujejo avstrijsko državljanstvo, ki imajo volilno pravico in so 1. januarja leta, v katerem so volitve, izpolnile 24. leto, če jim § 18 lit k zakonu o nacistih iz leta 1947 te pravice ni odvzel. Volitev velja za obdobje petih let.

Volitev odbora Okrajne kmečke zbornice in Krajevnega kmečkega odbora odpade, če je bil volilni komisiji predložen samo en volilni predlog. V tem primeru smatra zakon predlagane že pred volitvami kot izvoljene in volitev odpade.

Zakon nadalje še določa, da morajo biti volitve Občnega zbora Kmetijske zbornice, odborov Okrajnih kmečkih zbornic in Krajevnih kmečkih odborov izvedene v roku šestih mesecev od časa, ko je bil objavljen in je stopil v veljavo zakon o Kmetijski zbornici — to je do 9. januarja 1952. Dan volitev bo razpisala deželna vlada v Koroškem uradnem listu.

Nova kampanja okoli Trsta

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki so jo iredentisti sprejeli z obema rokama kot je to primer s fašističnim novinarjem Zingarellijem, ki je v rimskem „Il Tempo“ predlagal kot rešitev, da „ni potrebno priznavati mirovne pogodbe, ki je izgubila vso veljavo“ in da je potrebno proglasiti Trst za sestavni del italijanske države, in kaže na to, da se na široko reklamirajo interpelacije članov italijanskega parlamenta na temo: „Kdaj bo Trst končno pripadel Italiji“ in temu podobno. Tako je dalje „Giornale d'Italia“ pisal, da je „Trst najbolj italijansko mesto od vseh italijanskih mest“.

Pojavljajo se nadalje članki, v katerih se pretekajo solze nad usodo „italijanskega Šibenika, italijanske Pule“ in slavijo se Mussolinijevi časi, ko je italijanska okupacijska zaveza voharala nad fašističnimi kasarnami okupirane Dalmacije. Vesti, ki jih je jugoslovanski tisk objavil o zadnjih iredentističnih manifestacijah v Italiji, pa so nekateri italijanski listi razglasili za „polemične puščice“.

„Potrebno je povedati jasno in glasno — piše „Borba“ — da tu ne gre za nikakršno polemiko. Za Jugoslavijo se to vprašanje postavlja samo takole:

Ali iredentistična kampanja v Italiji koristi ali ne koristi pozitivnemu razvoju jugoslovansko-italijanskih odnosov?

Brez dvoma ne koristi.

A to je v bistvu tisto, kar bi morali končno uvideti v Italiji. Samo s tega stališča gleda jugoslovanska javnost razpihovanje iredentističnih strasti v Italiji. Vprašanje STO se nikakor ne more rešiti s tem ali onim enostranskim aktom, a najmanj brez sodelovanja Jugoslavije, ker so časi, ko se je tako postopalo in delalo, za vekomaj minili in vsako sanjanje o njih in o njihovem ponavljanju govori edino o nerealnosti in politični zaslepljenosti, ki vanje še verujejo.

Gre samo za to, da italijanski krogi, predvsem uradni, končno sprevidijo, da njihove besede o tem, da želijo dobre odnose z Jugoslavijo, postavlja na laž ta v zadnjem času posebno potencirana iredentistična akcija. Ti krogi bi morali sprevideti tudi to, da ta akcija ne koristi niti sami Italiji, a najmanj, da je v prid splošnim naporom, ki jih miroljubne države na svetu vlagajo v uresničenje mednarodnega sodelovanja, krepke in solidne osnove za zagotovitev miru na svetu.

Ravno nasprotno, one koristijo edinole tistim, ki jim je politični cilj oviranje sodelovanja med sosedi na obeh straneh Jadrana in v tem delu Evrope sploh“.

Tudi beograjska „Politika“ posveča članek predlogom fašističnega novinarja Itala Zingarellija in piše:

Zingarelli je jasno in glasno povedal, kakšni so nameni italijanske iredente glede Trsta in Jugoslavije. Tisto, kar Zingarelli zahteva, je

ponavljanje D'Annunzievega pohoda, nezakonito prevzemanje oblasti na ozemlju, ki ni italijansko in poslabšanje že tako precej napetih — zaradi takšnih in podobnih izpadkov — odnosov z Jugoslavijo. Zingarelli predlaga gangsterski napad, ki seveda nima niti en promil možnosti, da bi uspel.

„Tisto, kar je zanimivo v Zingarellijevem izpadu, pa je to, da je značilen za sedanjí politični položaj v Italiji, kjer fašisti pod raznimi firmami vsak dan bolj dvigajo glave. Zdi se čudno, da je to možno v državi, ki ima vlado, kateri je eden izmed ciljev, da ne dovoli vrnitve v tiste čase, ko so pred palačo „Venezia“ razni Zingarelliji besno demonstrirali z dviganjem rok in s skandiranjem imena rimskega diktatorja. Medtem pa ti fašisti, ki so ostali nekaznovani in ki jih uradna Italija podpira, uporabljajo danes ista gesla, vodijo isto politiko kakor njihovi predhodniki, katerim sta bila Zingarelli iz lista „Tempo“ in Lažolo iz lista „Unita“ do kraja privržena“.

„Očitno je, —pravi „Politika“ ob koncu — da gre ponovno za pokus, ki ima za cilj loviti v kalnem. Vsa ta kampanja gre za tem, da poskuša na neki uradni ali drugi način, vsiliti Jugoslaviji diktat. Vprašanje Trsta se bo rešilo prej ali slej. Toda šovinisti Zingarellijeve vrste naj vedo, da so izbrali slabo taktiko in da se z Jugoslavijo na ta način ne da razgovarjati.“

Vesti iz Jugoslavije

V Petešovcih pri Dolnji Lendavi bodo kmalu končali montiranje prvega kompresorja za suhi metan, ki lahko zamenja avtomobilski bencin. Računajo, da bo začel kompresor obratovati v juliju mesecu. Tudi poslopje kompresorske postaje je večji del dograjeno. Montirajo pa že drugi kompresor, do konca leta pa imajo namen montirati še več kompresorjev, tako, da bi se pridobivanje suhega metana povečalo v primeri s sedanjim nad dvajsetkratno.

Vas Rašica nad Ljubljano je danes lepša kakor je bila predem so jo Nemci požgali

Vas Rašica je po legi ena najlepših v Sloveniji. Nad njo se dviga malome navpično precej visok hrib, ki jo varuje mrzlega severa, obrnjena pa je naravnost proti Ljubljani. Pod njo leže Gornje, Srednje in Spodnje Gameljne, tri lepe, bogate vasi v bližni Ljubljane. Rašica je bila prva vas v Sloveniji, ki so jo Nemci med okupacijo požgali, ker je rašiška partizanska četa napadla nemški poštni avto. Za ta napad so se Nemci kruto maščevali nič hudega slutečim vaščanem. Z dvema kazenskima bataljonoma so napadli rašiško četo in ker je niso mogli uničiti so znesli svojo jezo in srd nad vasjo. Zadnje dni septembra leta 1941 so ljubljan-

Washington. — Predsednik Truman je v brzojavki perzijskem ministrskemu predsedniku dr. Mosadeku predložil Averalu Harrimana kot posredovalca v anglo-perzijskem petrolejskem sporu. Zastopnik perzijske vlade je izjavil, da bo vlada o predlogu še sklepala.

Pariz. — General Eisenhower, vrhovni poveljnik sil Atlantskega pakta, je sprejel skupino 9 članov ameriškega senata odbora za zunanje zadeve. Pojasnil jim je stanje v severnoatlantskem vojaškem sistemu in jih seznanil z dosedanjimi uspehi oboroževanja pri zahodnoevropskih državah — članicah pakta.

Washington. — ZDA so v zadnjih 10 letih dale drugim državam okrog 90 milijard dolarjev pomoči. Od te vsote odpade 69 milijard za darila. Po Marshallovm načrtu so prejele države 54.4 milijard dolarjev, ostale pa 12 milijard.

London. — Britansko ministrstvo industrije in trgovine je zahtevalo od vseh petrolejskih podjetij, da naj na posebnih obrazcih navedejo zaloge petroleja, bencina, letalskega bencina in mazivnega olja. Od popisanih količin bo vlada odvzela 30 odstotkov kot državne zaloge.

Kairo. — Perzijska vlada je obvestila egiptsko vlado, da je pripravljena prekiniti diplomatske stike z Izraelom. Perzijska se na ta način želi pridružiti arabskim državam, ki jo podpirajo v njegovem sporu z Veliko Britanijo.

Damask. — Vodja štaba opazovalcev OZN za izraelsko-sirijsko premirje Jacques Rouse je podal ostavko. S tem je dejansko protestiral zoper stališče OZN, ki daje prednost izraelskemu stališču glede repatriacije prebivalstva iz razorožitvene cone.

Washington. — Število brezposelnih se je v ZDA povečalo za 371.000 ljudi v primeri s preteklim mesecem. Sedaj je brez dela 1.980.000 delavcev.

London. — V Kremlju so podelili znanemu francoskemu znanstveniku Joliet — Curieju mednarodno Stalinovo mirovno nagrado.

Los Angeles. — Ameriška mornarica je preizkusila novo letalo „Douglas Skyrosket“, ki leti z brzino, katera je večja od hitrosti zvoka. Kot poročajo, je to letalo pri preizkusni vožnji letelo hitreje in v večji višini kot katero koli doslej znano letalo.

Teheran. — Po neki komunistični demonstraciji v Teheranu je prišlo do spopada med demonstranti in policijo ter člani delavske stranke. Najprej so se spopadli mladinci — demonstranti z delavci, ko pa je posegla vmes policija, da bi jih razgnala, so policiste napadli z nožmi in palicami. Med spopadom je bilo več oseb ranjenih, med njimi tudi dva policista.

Rim. — Nekdanji gospodarski minister nacistične Nemčije Hjalmar Schacht je prevzel mesto svetovalca v finančnem ministrstvu Indonezije.

Korupcije v bonnski zbornici

V Nemčiji so primeri velikih korupcij skoraj dobesedno na dnevnem redu. Posebno pogoste so v najvišjih političnih krogih in tudi v ministrstvih, kjer gre za velikanske vsote. Zdaj poročajo iz Bonna o korupcijah v zvezni zbornici, kjer so ugotovili, da so si posamezni poslanci pustili nekakšne „protiusluge“ prav dobro plačati, to se pravi, zasledili so primere podkupovanja.

Neki list je najprej zapisal, da je bilo pet poslancev podkupljenih, da glasujejo v razpravi o bodoči prestolnici Nemčije za Bonn in ne za Frankfurt. Preiskovalni odbor zvezne zbornice je nato ugotovil, da so očitki v listu sicer neutemeljeni, da pa so se dotični poslanci pustili podkupiti ob drugih priložnostih. Po teh ugotovitvah je zvezna zbornica soglasno sklenila odvzeti prizadetim poslancem poslansko nedotakljivost, ker jih je vrhovni državni tožilec obtožil tudi krivopriseganja in poneverbe. Na podlagi poročila parlamentarne preiskovalnega odbora je zvezna zbornica pozvala obtožene poslance, naj podajo ostavko, kar pa so le-ti odklonili. Zdaj stoji zbornica pred čudnim dejstvom, da jim mandata ne more odvzeti, ker bi to nasprotovalo določbam zakona.

Bosni in Hercegovini se obeta dobra letina

Po mnenju strokovnjakov bo letos letina v Bosni in Hercegovini zelo dobra. Tudi sadje bo mnogo. Ozimina in jaro žito kažeta povsod dobro. Sadje že 12 let ni kazalo tako lepo kakor letos.

Ivan Cankar

Zgodba o Šimnu Sirotniku

Pot ni bila dolga in tudi ne strma; romala sta pičlo uro po zložni okrajni cesti. Šimen pa je težko sopel, postajal je ter si odpočival; in počival bi bil pač do večera in morda na vekomaj, da ga ni priganjal birič.

„Stoji! Saj je cesta kakor žamet; plesal bi človek, ti pa stokaš!“

„Star sem, star!“ je vzdihnil Šimen.

„Tudi jaz sem star, pa se ne cmerim!“ ga je zavrnil birič; po strani se je ozrl na Šimna, ki je stopal mukoma, z omahujočimi nogami, ves zgrbljen, upognjen in nadložen, kakor osemdesetleten stavec.

„Koliko križev pa že nosiš, da si tako bežežen?“ ga je vprašal.

„Pet jih nosim in težki sol!“ je odgovoril Šimen.

Birič pa se je tako začudil, da je odprl usta na stežaj. Siroko je stopil pred Šimna in ga je ogledoval z debelimi očmi od glave do nog, kakor da ga je bil šele v tistem trenutku prvi-krat ogledal. Ko je bil pri kraju z ogledovanjem, je tako močno stresel z glavo, da se mu je klobuk na stran pomaknil.

„Petdeset let! Pa že popolna smrt, pa že občinska nadloga! — Meni jih je sedemdeset, glej, pa me ne tare starost in za stavo ti grem dvanajst debelih ur! — Če ni zmote v krstnem pismu, kaj si počel, da se ti je kri posušila?“

Blagodušno ga je pogledal Šimen.

„Mene vidiš, nisi pa še videl tridesetletnih starcev, kakor sem jih videl jaz. Petnajst let mu je, ko se zapiše delu z dušo in s telesom, kakor grešnik zlodeju samemu; trideset let mu je, pa je doživel do konca, ko še ni živel. Kjer sem delal jaz, nas je bilo vpreženih tisoč in več; otroci so bili med nami, pa tudi zgodnji starci; prah in ogenj smo dihali od jutra do mraka; nobeno oko ne vidi tam krvi, pa se preliva v korcih in vedrih in žile, še tako polne, so kmalu izsušene... Junak sem bil med njimi in sem doživel pet križev!“

Dolgo je premišljeval birič, nazadnje pa je vprašal:

„Ali je postava taka?“

„Postava je taka, kdo bi se prekal! Ni ji treba, postavi, skrbeti za starost, ker starcev ni. Le jaz edini delam sitnosti in nadlogo, bog se me usmilil!“

„Za grob ima človek zmerom zemlje dovolj!“ ga je tolažil birič.

Šimen pa je zavzdihnil:

„Še tiste mi niso dali!“

Ob takih razgovorih sta dospela v Osojnico. Župan se je bil povrnil s polja, stal je na pragu in čakal kosila. Pa sta se ustavila pred njim birič in Šimen.

„Nadlogo sem pripeljal!“ je oznanil birič.

„Kakšno nadlogo?“ se je začudil župan; takoj ga je spreletela huda misel in ozrl se je z zlohotnim očesom na Šimna.

„Osojniško!“ je razlagal birič. „Oblastnija nam je poslala tega nadložnega človeka, da bi ga redili. Pismo pravi, da je doma iz Prisojnice; ampak izkazalo se je, da ni doma iz Prisojnice, temveč iz Osojnice. Zato ga pošilja naš župan občini osojniški v rejo in skrbi!“

„Kako da je iz Osojnice!“ je vzrojil župan. „Nikoli ga nisem videl, tega človeka, ne vem, kako mu je ime in kdo da je! Le kar ženi ga nazaj, od koder si ga prignal, pa bog z vama!“

Birič pa se ni vdal, temveč je razlagal nadalje:

„Porodil se je namreč na tistem kraju, kjer je stala nekoč prisojniška številk devetindevetdeseta in kjer je današnji kup kamenja na zemlji osojniški. Očitno je torej pred bogom in pred ljudmi, da se je rodil v osojniški občini in ne v prisojniški. Tu ga imate, redite ga in skrbite zanj po vesti, da umrje v miru!“

Nad toliko hinavščino se je silno razsrdil osojniški župan.

„Glej jo, lakot prisojniško! Nima, da bi redila svoje reveže, pa bi jih naprtila sosedom! Če je zapisano v krstnih bukvali, da je rojen v Prisojnici, je tam rojen in prisojniška občina ga bo redila na stare dni! Otroci bi to razumeli — vi pa, ne le da ste lakomni, ste še bedasti povrh! — Kar poberita se, od koder sta se vzela!“

Ker je župan tako srdito kričal, se je nabaljo na cesti obilo ljudi, osojniških faranov. Ko so čuli, kdo da je Šimen in kako da je z njim, se jih je polastila pravična jeza; biriču pa se je zazdelo, da ni prijetno prerekat se na zemlji sosedovi.

„Ljudje božji, kaj bi se ljutili?“ je tolažil s prijazno besedo. „Razodelo se bo, kje je pravica in kje je zmota. Vseh zmešnjav začetek pa je ta dolgi in jokavi nadložnik, ki nam ga je vsem bog poslal zaradi naših grehov!“

Osojničani pa tudi teh lepih besed niso bili veseli.

„Ne nam,“ ga je zavrnil župan, in ne zaradi naših grehov, temveč vam ga je bog poslal, je že vedel zakaj! Pa tudi ni krščansko, da govoriš o betežnem starcu kakor o razbojniku; ali se v Prisojnici niste učili katekizma? Le lepo in zložno se napravita obadva v svojo domačijo; tam pa glejte, da ga boste pošteno redili in mu mehko postiljali!“

Osojniški birič, ki je bil prekanjen človek, pa je izpregovoril:

„Je že prav, da gresta, ampak kolikor poznam tega Martinca, ni bil nikoli nič prida. Lahko se nameri, da nam spotoma nalašče izgubi to nadlogo, da jo odloži kakor prazno malho ter poreče: tu ga imate, zdaj pa glejte!“

„Pametno si govoril, Andrejec!“ ga je pohvalil župan. „Le pojdi z njima in bistro glej, da se ne odsmoli ta biriška smola prisojniška ter ne pusti nadloge same na naši zemlji!“

Spet je izpregovoril birič Andrejec.

„Z njima pojdem, kakor si ukazal, župan, in bistro bom gledal! Ali kje je zapisano, da ne čaka na meji velika prisojniška vojska? Poslali so nam nadlogo v sramoto in zasmeh, pa ji bodo, mislim, zagradili pot na svojo zemljo. Zakaj ibljatjarji so vsi!“

„Tudi zdaj si pametno povedal, Andrejec. Napotimo se torej, kolikor nas je, da pogledamo, če je vse po pravici in postavi!“

Tako se je napravila dolga procesija na pot proti Prisojnici. Spredej Šimen in obadva biriča, za njimi župan in za županom pol občine osojniške.

„Kakor je božja volja!“ je rekel Šimen v svojem srcu. „Oblast je oblast in človek je preslaboten, da bi se prekal z njo!“

Truden pa je bil hudo in noge so se mu opletale.

„Hej, nadloga, kaj se maješ?“ ga je posvaril birič osojniški.

„Star sem, počival bi!“ je rekel Šimen.

Milan Pugelj

Hude noči

France in Gregor vesta, ne da bi se bila kdaj o tem pomenila, da opravi človek večkrat sam več kakor z doktorjem in sodnijo. Nihče izmed kmetov ne pozna vseh zakonov, a to ve vsak, da so vmes taki, ki ne gredo človeku v glavo in jih ne more po nobeni ceni potrditi.

Prva oseba v vsaki fari je župnik. K njemu se obrne vsak, kadar je zagazil v meglo, naj bo premožen ali ubog. Župnik je drugačen od vseh drugih, župnik je svet, čist, gosposki, ali človeka se kaže v tem, da svetuje rajši bogatim kakor beraškim. No, vendar hodijo k njemu vsi, ti ponosno, ti strahoma. Njegove surovosti ne sme nihče kaznovati s pestjo. Z dobro besedo vred jo mora vtakniti v malho spominov.

Ko je stopil France v farovž, je bil Gregor že tam. Strgal je po slabo obritem strnišču svojega obraza, stal upognjen ob okno in gledal v tla. Ob peči je sedela Polona, vsa zaripla od joka.

„Torej meni nič, meni nič!“

„Čakaj, sitnica!“ je rekel župnik in se prestopal modro in trdno v svetlih škornjih po hiši. Debel je bil in rdeč.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ je pozdravil France in zapel okoren pomenek z župnikom.

„Na veki!“

„Jera je šla — v krtovo in zdaj... mislim... ne bo treba gosposke, da bi prisodila temu tako, no, in tako...“

„Notarja bo treba, tožili se pa ne bomo!“

„Vidijo, ta je dobra. Ne bomo se! Saj jaz lahko kar tukaj izpričam. Polona je pomajala Jeri brado in vprašala, čigava je hiša. A Jera nato: Frrr, Frrr! To se pravi, hotela je reči moja, Francetova!“

Župnik je čudno gledal in mrdal, kakor bi se hotel zasmejati.

„Jaz pa na to prisežem, kar bom zdajle povedal,“ je povzel naglo Gregor. „No vstopim, kajne, rečem Poloni, naj vpraša Jero, čigava je hiša, in Polona potrese brado in vpraša. A Jera na to: Crr, Crr! Vsa to ve, da je mislila name, Gregorjeva je!“

„Tudi jaz, France, Jerin brat, prisežem. Kako bi ne branil pravice, če sem jo slišal na tele prava svoja ušesa! Francetova je hiša, to je bila njena misel!“

„Boš počival, kmalu boš počival; tam, kjer je tvoja postelja in tvoj kruh! Ampak tukaj, na tej zemlji osojniški, ni počitka zate!“

„Morda le pridem!“ si je mislil Šimen. „Stoje ne bom umrl!“

In je šel. Ker se je močno opotekal, sta ga prijela pod pazduho obadva biriča. Župan je videl dolgo, v dve gube sključeno telo in noge, ki so ob vsakem koraku odpovedavale, ter je zaklical:

„Le dobro ga primite ter varno ga držite! Če se mu na tej naši zemlji kaj prigodi, kar bog ne daj, bo sitnost in nadloga naša!“

Kakor je bil Šimen truden, se je ozrl ter se nasmehnil.

„Brez zamere, župan; postava je naredila!“ Tako so šli in so prišli skoraj do meje.

„Prav nič se nisi zmotil, Andrejec!“ je vzkliknil župan. „Glej jih tam, razbojnik!“

Onstran kolovoza je čakala občina prisojniška, da bi videla, če se je zgodilo po pravici in postavi.

Ko sta se vojski ugledali, se je vzdignil na obeh straneh silen vrišč in trušč, tako da spočetka ni bilo mogoče razločiti nobene besede. Osojniški birič je porival Šimna preko meje, prisojniški birič pa ga je odrajal. Šimen se ni branil in tudi ni zinil besede.

„Pa vendarle kaže, da bom stoje umrl!“ si je mislil.

Obadva župana pa sta vsak zase preudarila, da bi vesoljni tepež ne obrnil drugega nič nego senen voz nadlog in sitnosti. Zato sta ukazala obadva hkrati:

„Mirujte, ljudje božji; naj rzsodi pametna beseda!“

Občani so verno poslušali od obeh strani, župana pa sta se pomenila takole:

Najprej je povzdignil svoj glas osojniški župan in je rekel:

„Ali se ti je zmešalo, da uganjaš take reči, kakor bi jih paglavci ne uganjali? Če postav ne poznaš, čemu županšiš?“

Prisojniški župan pa mu je takoj odgovoril:

„Zato, ker postave poznam, sem to nadlogo

tjakaj poslal, kamor sodi! Odpri oči na stežaj, poglej tisto kamenje tam in reci, na čigavi zemlji da leži!“

„Tisto kamenje si vtakni v suknjo, če se ti zdi! Kar je pisano in potrjeno, ne izbriše tvoj jezik; pisano pa je, da se je nadloga rodila v Prisojnici. Oblastnija ti je nadlogo izročila; ravnaj se, kakor ti je ukazano!“

„Kako bi se nadloga rodila v Prisojnici, če je stala bajta v Osojnici in stoji tam še današnji njen spomin? Oblastnija pa ne ravna po božji pameti, temveč po človeški, in človeška pamet je zmotam podvržena! Zatorej le vdano sprejmi to nadlogo, kakor ti jo je bog poslal!“

Osojniški župan pa se je tedaj hudobno zasmel in je vprašal:

„Kaj pa si storil ti, da se je bil pripeljal v zlati kočiji s štirimi konji in s srebrno vprego; ali bi ga suval čez mejo, če mu je prijetneje na oni strani? Ali ne bi rekel: naj plačuje davke in doklade, kjer ga je volja? Siromaka pa rineš preko praga, ne privoščiš mu suhe skorje!“

Tokrat se je obrnil prisojniški župan do svojih občanov.

„Slišali ste! Ni mu do pravice, do tiste suhe skorje mu je, ki sodi siromaku na stare dni!“

Ampak tudi osojniški župan se je obrnil do svojih občanov.

„Pravica mu je izročila žejnega, da bi ga napojil, lačnega, da bi ga nasitil, pa ga suje čez mejo! In tak bi drugim očital lakomnost?“

Spet se je vzdignil od obeh strani silen vrišč in trušč; spet sta se prerivala obadva biriča sredi kolovoza; Šimen je visel med njima in se ni branil ne z besedo ne z roko.

Moški so gledali temno in so si vihali rokave, ženske so kričale, otroci so pobirali kamenje; vse je kazalo, da je huda ura blizu. Tedaj pa sta se spomnila obadva župana, da bi tepež ne bil koristen, že zategadelj ne, ker bi sirotni Šimen vendarle ostal na meji in bi pravica ne bila dognana. In obadva hkrati sta vzkliknila:

„Mirujte, ljudje božji!“

Nato pa je izpregovoril osojniški župan:

„Tukaj na tem kraju ne bomo dognali pravice, ker je beseda proti besedi. Oblastnija se zmešnjava spletle, oblastnija naj jo razpletejo! Potrpita, občani, ne rogovilite in nikar ne stopajte na ta lakomni prisojniški svet, dokler ni zadnja sodba izrečena!“

Izpregovoril pa je tudi prisojniški župan in je rekel svojim občanom:

„Nikar se ne jezite ob takih besedah, temveč pomislite, da pes laja, kakor mu je od narave dano! Zatorej potrpita, da se pravica izkaže!“

Takrat pa sta se oglasila obadva biriča, ki sta bila že vsa pötna in zasopla.

„Kam z nadlogo?“

Župana sta se spogledala in sta pomislila.

„Kaj bi reševali!“ se je zasvetilo prisojniškemu. „Tja ga položimo, kjer je prava njegova domačija, in tam naj ostane, dokler ne bo pravica potrjena!“

In je s palico pokazal na golo kamenje.

Osojniškemu županu pa se je zdelo, da je hinavščina za plotom; in zato je rekel:

„Na osojniški svet bi ga položil? Da bi se sklical; tam je ležal, tam naj leži! — Ibljatar modruje po ibljatarski pameti, mi pa smo kristjani!“

„Naj oblastnija reče svojo besedo!“ je odvrnil prisojniški. „Motila se je, naj zmota pravi; dajmo ji prilike in časa, da bo naša pravica slavno razodeta! Ampak dotissthodob naj ta nadloga, Šimen imenovana, čaka na tistem belem kamenju, ker viseti ne more do konca dni!“

„Viseti ne more!“ je spoznal tudi osojniški. „Naj torej leže na tisto kamenje, le da se ne gane! Andrejec, ti glej, da se ne gane! Z životom in obrazom pa naj bo obrnjen na prisojniško stran!“

Tako sta sklenila in določila župana. Biriča pa sta podprla Šimna pod pazduho in sta ga položila na kamenje, ki je bilo vse vroče v opoldanskem soncu. Šimen je zavzdihnil in, komaj da je dobro ležal, je zadremal. Obraz je imel obrnjen proti Prisojnici, naravnost v sonce.

Ko je bilo to poglavito delo opravljeno, sta se napotila župana vsak do svojega doma; in obedve procesiji sta se napotili za njima. Koj po kosilu sta župana napregla ter pogrnala proti mestu. Obadva koleslja sta divjala tako neznansko, da se ni poglobel prah pol ure za njima.

Šimen je spal na vročem kamenju; na eni strani je ležal v travi prisojniški birič, na drugi osojniški.

Anton Ingolič:

LUKARJI

Čuček je preživel mladost kot grajski hlapec, od svojega petindvajsetega leta, ko se je oženil, pa je bil grajski gostac. Mnogo je pretrpel in pregaral, do pretekle pomladi ni imel v svoji lasti ničesar, kar bi bilo večje vrednosti, toda sit je bil vedno, oblečen tudi za silo, pozimi ni prezebal, tu in tam si je celo privoščil pol litra jabolčnika, včasih celo četrt vina in cigaro.

Tako slabo kot to zimo pa se mu ni go-dilo še nikoli, niti na fronti ne. Ne njemu ne ženi Lizi ne njegovim petim otrokom. Otroci so se kljub temu ves dan podili po sobi, se premetavali in vpili, da ne bi slišal svojega glasu če bi jih skušal umiriti. Sicer pa tega ni poskušal; tako so vsaj pozabili na mrz in glad. Lize ni bilo že ves teden doma, odšla

Srečko Kosovel:

Starika za vasjo

Lačni otroci ležijo na senu,
burja vihra skozi lino
pod nizkim sivim celom hiše —
noč je pokrila ravnino.

Mali sanja: krompirček,
ne eden — polna skleda. —
Tiho stopa za temno vasjo
raztrgana sovka Beda.

Druga sanja: krompirček v obilici
mrzle ročice ogreje. —
Tiho stopa za hišami
in se ledeno zasmeje.

Tretji, četrti in peti in vsi —
tisoč in več — jaz ne morem spati.
Ničesar nimam in vendar mislim:
vse, o, vse bi vam moral dati!

je k svojim sorodnikom na Pohorje, da bi izprošila nekaj drv in zrnja, Čuček pa se je tega popoldneva — kot že nekaj dni — oziral skozi zasnežena okna ter tehtal in meril svoje zadnje nekdanje življenje.

Z desnim, pravim očesom se je zamaknil v bodočnost, ki bo lepša, levo — stekleno — pa se mu je ves čas smejalo in ga dražilo.

„Čuček, ali ni bilo nekdanj bolje?“ ga je hudomušno spraševalo. „Toda, ko si še delal na graščinskem, ko si dobival za delo zemljo v najem in drva in steljo? Kaj ti je manj-kalo? Si bil kdaj lačen? No, mogoče, ker si že od nekdanj velik požeruh in ti ni nikoli dovolj. A če pravično presodiš, ti kruha ni nikoli primanjkovalo. Pri delu se tudi nisi pretegnil. Če so te gledali oskrbnik, grof ali grofice, si se sicer potil in trudil, a takoj, ko so odšli, si se počestito oddahnil. Če je bilo le mogoče, si graščino opeharil. Grof te je celo zasačil, ko si jemal iz nastavljenе zanke

zajca. No, in kaj se je zgodilo? Vzel ti ga je, a ti si nastavlil novo zanko. Za žeganje si kupil Lizi novo ruto, na zimo obleko in obutev, otroke si pošiljal v šolo in jim kupoval zvezke in knjige. Grofje so skrbeli, da si imel delo, župnik pa ti je vsako nedeljo povedal, kaj smeš in česa ne smeš storiti in misliti. Čuček, povej, ali ni bilo tedaj bolje?“

Čučkovo desno oko se je meglilo, na pol odprto je neodločno ugovarjalo:

„Sam svoj nisem bil. Grof, grofice, grajski hlapci, celo grajske dekle, vsakdo mi je zapovedoval. Če je bilo ukazano na delo, sem moral iti. Delal sem, a svojega nisem imel ničesar, nisem imel svoje zemlje.“

„Svoje zemlje nisi imel? O, ti slepec, ti. Dvoje oči si tedaj še imel, a nisi videl. Mogoče vidiš zdaj z enim bolje. Res, zdaj imaš zemljo, skoraj poldrugi oral, agrarni interesent si z vsemi pravicami, ki jih določa agrarni zakon. Ali ne, Čuček? Toda sam vidiš, da se ti še nikoli ni tako slabo godilo. Še več, kako si se prejšnjo zimo grel za toplo pečjo in zadovoljno pihal iz vedno naltlačene pipe? Liza ti je zjutraj skuhalo žganec in zelja, opoldne si se najedel krompirja in repe, zvečer fižola, za južno dopoldne in popoldne pa luka in kruha. Tunka tudi ni bila prazna. Kaj pa zdaj? V miznici že od božiča ni kruha, v tunki ni nič, v peč kuriš enkrat na dan, na mizi se samo enkrat na dan kadi iz skled, luk ješ osoljen z rdečo živinsko soljo, pipa pa leži nekje v kotu in niti ne diši več po tobaku. Kdaj je zadnjč gorela petrolejka pod stropom? Kdaj si se zadnjč umil z milom? Kdaj si bil zadnjč v trgovini? V gostilni? No, kdaj, Čuček? Ali sploh veš?“

„Kako bom vedel, predolgo je že od tega,“ je odgovorilo desno oko in se zaprl od bolečine.

In tvoji otroci? Doma se podijo in uničujejo hišo, ki ni tvoja, namesto da bi šli v šolo, Franček in Tonček nista bila že od vseh svetih, ker nimata čevljev, Lizika hodi v raztrganih šolnicah, ki jih je sama priberala v mestu, Južek pa gre le tedaj, če mu ti daš svoje škornje. Zvezkov, svinčnikov in knjig jim pa ne kupuješ že dve leti. Kaj bo iz njih? Prav tako zabiti bodo, kakor si ti. A z njimi bo še slabše, niti k maši ne hodijo. Čuček, pomisli: k maši! Nobene vere nimajo. Namesto da bi zvečer molili, pravijo, da so lačni. Franček celo kradel. Da, tako je s teboj, ljubi Čuček.“

Toda v desnem očesu je še tlela iskrica upanja.

„Res, hudo je. Mnogo trpimo. Kakor še nikoli. Toda minilo bo. Časi se bodo izboljšali. To preizkušnjo bomo pretrpeli, potem bo bolje. Zemljo imam, ki je za vselej moja.“

„Tvoja?“ Stekleno oko je kar poskočilo. „Ali sploh misliš, da bo kdaj tvoja? Deset

let si jo imel v najemu, potem si jo kupil za izposojen denar. Osem jurjev je dolga na njej in skoraj jurij obresti. Kdaj boš to plačal? O, Čuček, ti lahkovernež lahkoverni! Še za obresti nimaš in tudi ne boš imel, pa bi kdaj izplačal dolg?“

„Ne mudi se. Pod kmečko zaščito sem. Dvanajst let imam časa,“ se je Čuček še vedno upiral.

„Čuček, tako ti pravi tvoje desno oko, ki ne vidi niti dober streljaj predse, tako ti pravi tvoje lahkoverno srce. V resnici pa je stvar drugačna. Kmečka zaščita, praviš. Dobro, skoraj za pol leta si rešen plačila, a kje boš potem vzela denar? In tako leto za leto? Ne varaj se, luk ne bo dražil! Zasluzka bo še manj kot doslej. Dolg bo rasel! In končno, kaj ti pomaga kmečka zaščita? V mestu imaš že skoraj mesec dni pri usnarju kožo, a ne moreš dobiti denarja, da bi jo rešil in zakrpal otrokom čevlje. Si pozabil, kaj ti je dejal trgovec Mandič? „Čuček, saj veš, kako je z nama: tri sto si mi dolžan, a niti terjati te ne morem, ker si pod zaščito. Bog ve, kdaj bom videl Pa bi ti še dalje dajal na kredo? Ne, Čuček, midva sva opravila!“ Vidiš, tako je! Imaš zemljo in je prav za prav nimaš. Pa povej, kako sploh misliš dobiti denar za obresti? Prodaš lahko nekaj vreš luka. Kaj dobiš in boš dobil zanj? Izračunaj! Drugega nimaš na prodaj. No, mogoče kako kokoš ali jajce. A kaj je to? Z delom ne zaskužiš nič. Vrščič ti ne da dela, ker imaš agrarno zemljo, k Poloni pa hodiš na delo, da odslužiš tiste tri ogone na Polanah. Še preživeti se ne moreš, pa bi mislil na odkup zemlje! O, ti čučkasti Čuček ti, pohlep po zemlji te je zapeljal, da si se združil z Jernejem in drugimi, ki niso za tebe in tebi storili nič dobrega; grajske zemlje so razkosali, vam vzeli delo, grofice in oba šegula spravili prezgodaj v grob, grad pa zažgali. Pomagali so samo Betru, Vrščiču in Poloni, ki so pograbili bivšo grajsko zemljo in vas še huje pritisakajo, kakor so vas prej grofje.“

„Kaj naj storim?“ se je končno vdalo desno — pravo oko — levemu — steklenemu. To oko je Čuček dobil leto dni po končani vojni namesto svojega, ki mu je izteklo v borbah na Doberdolu.

„Kaj?“ je govorilo levo počasi in važno. „Kaj pa hočeš storiti? Hiša je Petrova oziroma Vrščičeva, tudi zemlja je v resnici še vedno njegova. Fojdi k Vrščiču, in ga prosi, naj jo vzame nazaj, tebe pa sprejme za gostača in dninarja. Ko boš delal pri njem, boš z ženo in otroki jedel pri njem, za zimo ti bo dal drv in tudi sicer bo skrbel, da ne boste poginili od glada. Te dni podirajo njegovi ljudje na Bukovcu, takoj boš dobil delo in zasluzek.“

A Čuček se ni vdal, šel je ven na polje in

razbrskal nad njivo debel sneg, da je videl zemljo, svojo zemljo.

„Ne, tega ne bom storil nikoli! Nikoli! Zemlja je moja, dolgo sem se boril zanjo, do poslednjega je ne dam iz rok!“ je kričnil.

Toda čez nekaj dni je šel k Vrščiču in mu ponudil „svojo zemljo“.

Moral je iti. Liza se je vrnila, a ni nič pri-nesla.

„Težki so časi,“ je govoril krčmar, ki se je zadnje čase še zredil, zaskrbeljeno, čeprav si je od zadovoljstva mel roke. „Cene pridelkom in zemlje so padle. Če bo šlo tako

Božo Vodusek:

ZASUTI RUDAR

Pod krampon se mu je podrl strop,
dovolj nerodnežu za skromen grob,
bogve zakaj pa so ga našli v jami
moleti iz kupa z glavo in z rokami.

Počasi so ga izvlekli, odkopali,
le škornji so v zagozdi obtičali,
kdo drugi bi smrti v brk zapel kot kos,
a knap ne more v jamo delat bos.

Pobit je šel k nadzorniku in prosil:
Par škornjev dajte, ker me je sezulo,
zdravil in pa obvez tako ni treba.

Vem, jo je skupil, da bi nove nosil
na tuj račun! Le kaj te ni zasulo,
potem menda ne prosil bi pogrebal!

dalje, homo sami reveži. Čuček, da ti povem po pravici, zemlje sem že sit.“ No, zdaj se je moralo Čučkovo levo oko zasmejati še Vrščiču, ki je že stegoval roke po Čučkovi zemlji. „Vendar tvoje vzamem, saj nisi nič kriv, če si nasedel Jerneju. Razumem si, ker si spoznal, da iz agrarne reforme ne more biti nič pametnega. Zemlja se drobi in nihče nima nič od nje. Ne večji posestnik, ki mu primanjkuje delavcev, ne agrarni interesenti, ki nimajo orodja in živine. Oba sta na škodi, a zadnji bolj od prvega. Je že tako na svetu, Čuček, in bo vedno tako: nekdo ima več, drugi manj. To ni nič slabega. Treba je samo, da se tisti, ki imajo mnogo, in tisti, ki imajo malo, razumejo in podpirajo drug drugega. Gospodar in hlapec, enega ni brez drugega. In kdo bi trdil, da se godi gospodarju bolje kot hlapcu?“

No, Vrščič je še več govoril o tem. A Čuček ga ni prav razumel niti zvesto poslušal. Mislil je samo na zemljo, ki se mu je izmikala iz rok.

„Da, tako bova napravila,“ se je Vrščič povrnil iz svojih visokih misli, „zemlje je tri četrte hektara, kupil si jo za devet tisoč dinarjev, en tisoč si plačal na obresti pa si dolžan devet sto osemdeset dinarjev. Vidiš, vse imam lepo zapisano. Zemlja je danes vredna komaj pet jurjev. Ker pa vem, kako je s teboj, jo vzamem za isto ceno. S posojilnico bom sam uredil, samo obresti in stroške boš moral plačati sam.“

„Kočo boš obdržal v najemu,“ je Vrščič nadaljeval in še vedno gledal v papirje pred seboj, „poleg tega dobiš v najem še pet ogonov, ki ti jih bom zoral in povabil, za zimo ti bom dajal drv in tudi listja, če boš redil prašiča. Za vse to ne bom, zahteval toliko in toliko težakov kakor prej graščina, marveč bom plačeval tebi vsakega težaka po tri dinarje, Lizi pa po dva. Ko bosta na delu, bom dajal hrano tudi trem mlajšim otrokom, če mi boš dal Juža za pastirja, Lizko pa v kuhinjo. Seveda, dokler ne bodo poravnane obresti in ostali stroški, vama bom plačeval le polovico dnine. Tako, Čuček, mislim, da si napravil dobro kupčijo. Jutri pa pridi na Bukovec.“

Čučku ke je meglilo pred očmi. Vstal je.

„Čakaj, tu imaš četrt!“
Čuček se vina ni dotaknil. Zamomljal je nekaj in se opotekel iz gostilne. Nikamor se ni ozrl, šel je naravnost po zasneženi stezi skozi vas.

„Tako je, Čuček! Revež si, kaj bi se upiral in napihoval,“ se mu je posmelovalo levo — nepravo oko, desno — pravo pa se je jokalo, kakor tedaj nekoč, ko je bil še grajski hlapec in ga je oskrbnik zaradi kake malenkosti z bikovko pretepal od krvi. Da, kakor tedaj, ko je bil še grajski hlapec.

Toda, ali ni v tem trenutku isto? Ali ni spet hlapec? Vrščičev hlapec? in Liza, ali ni Vrščičeva dekla, njegovih pet otrokov pa Vrščičevih pet hlapčičev?

(odlomak)

Iz zgodovine glasbe

Glasba je umetnost, ki je morda med vsemi umetnostmi najlepša, ki je razumljiva vsem in najde pot do vseh ljudi. V vseh časih in pri vseh narodih je bila glasba odraz najnežnejših, najplemenitejših čustev posameznika ali kolektiva. Kje so začetki glasbene umetnosti, je kočljivo vprašanje. Treba bi jih bilo iskati v pradavnini, v pravljicah in bajeslovju; vendar točnega ne bi mogli ugotoviti. Ostali bi pri domnevi. Veliki nemški skladatelj Richard Wagner trdi nekje, da je glasba obstajala že preden so jo ljudje doznali. Ta domneva v marsičem odgovarja resnici. Če se za trenutek ustavimo sredi polja in prisluhnemo: vsaka stvar ima svoj glas, vsaka stvar tako rekoč poje. Kdo se ne razveseli žvržolenja ptičkov? Potok, ki teče med cve-točimi polji, poje s svojim šumljanjem svojevrstno pesem, pa veter v žitu in drevju — kdo mu še ni prisluhnil?

Clovek je tej pesmi prisluhnil, in tako kot jo je začutil, prelil v umetno življenje tonov.

Toda s samim golim posnemanjem prirodnih glasov si ne moremo tolmačiti nastanka umetne glasbe. S pesmijo je človek izpovedal svoja prekipeljavca vesela in žalostna čustva.

Razna preprosta ljudstva imajo svojo glasbo, ki se razlikuje od glasbe drugega preprostega ljudstva. Ze antični narodi, kakor Kitajci, Indijci, Asirici, Babilonci, Egipčani in Judje so glasbi posvečali veliko pozornost.

Glasba je tvorila glavni element pri verskih slovesnostih. Med starimi narodi je glasba dosegla največji razvoj v Grčiji, med tistim ljudstvom, ki je doseglo višek antične kulture. Apolon, najlepši bog na Olimpu, je bil bog glasbe. V grškem bajeslovju vidimo, kakšno vlogo je igrala glasba pri njihovih božanstvih. Anfon vzbuja s svojo liro tako ganljive melodije, da premika z njimi skale in jih vodi ponižne in poslušne s seboj za zidavo tebarskega zidu. Orfej je s svojim prelepim petjem spremljal tok rekam, skale in drevesa mu sledijo, zveri postanejo krotke, celo strahotna peklenska božanstva se omehčajo ob petju boga Orfeja in mu vrnejo ženo Evridiko.

Dandanes seveda ne pripisujemo glasbi nikakih čudežnih lastnosti, je pa njen estetičen vpliv na človeka velik in večji kot kdaj prej. Koliko lepote človek užije že pri preprosti narodni pesmi!

Pri primitivnih narodih ni bila glasba nikoli brez plesa in petja. Tako je še danes. Glasba, ples in petje so kakor tri sestre, porojene hkrati. Domneva se, da so bile splošno vse tri ena veja umetnosti.

Glasba se je postopoma in dolgo razvijala iz ljudske in cerkvene glasbe. O glasbi govori obširna glasbena književnost. Najnavadnejša oblika glasbe so pesmi. Ptolomej, učen mož, ki je živel v drugem stoletju, je razmišljal,

kako bi glasbo zapisal. Znašel je lestvice in notni sistem. Še danes se uporablja ta način. Prva pesem je bila natisnjena leta 1645.

Glasba je pisana samo za en glas, za več glasov, za en sam instrument ali za večjo skupino instrumentov. Veliko skupino instrumentov imenujemo orkester. Dva instrumenta ali glasova tvorita duet, trije tercet, štirje kvartet, pet kvintet itd.

Osnovna oblika instrumentalne glasbe je minuet, melodija. Melodija, na katero plešemo, je vedra glasbena oblika in je prišla pravzaprav iz gradov. Obsežnejša in bolj komplicirana je simfonija, pisana za orkester. Sonata je pripravljena za dva ali tri instrumenta, koncert pa za en sam instrument, katere-mu pa so določeni v spremljavo drugi instrumenti (violine, harfe, čelo).

Igri, kjer opazujemo, kako se razvijajo razni dogodki iz življenja, ki ima besedilo, kate-ro pojejo pevci ob spremljavi orkestra, pravimo opera. Tudi oratorij je neka oblika opere, ima pa pomen molitve ali čiščenja. Komorna glasba pa je komponirana za majhne skupine instrumentov, rečemo ji tudi hišna glasba. Tudi ta je prišla iz salonov na dvorih, zato ker takrat še niso poznali igranja mnogih instrumentov hkrati in ker širšim slojem ni bila dostopna.

Najboljši način spoznavanja in razumevanja glasbe je, da jo poslušas in se po možnosti tudi sam z njo ukvarjaš.

KOLEDAR

- 14. julij, sobota: Bonaventura
- 15. julij, nedelja: Vladimir
- 16. julij, ponedeljek: Dev. Mar. Karm.

SPOMINSKI DNEVI

- 14. 7. 1789 — Rojen jezikoslovec Fran Metelko, sestavljalca „metelčice“. — 1795 — Umril v 89. letu starostj Anton Linhart, pisec prve zgodovine Slovencev. — 1889 — Mednarodni delavski kongres v Parizu, ki je določil 1. maj kot vsakoletni praznik delovnega ljudstva. — 1905 — Umril v Novem mestu pisatelj Janez Trdina. — 1944 — Napad partizanov na elektrarno v Medvedjem dolu. — Od 14. do 30. VII. 1944 Koroške partizanske enote izvedle razne akcije in spopade z Nemci, uničile in ranile več sovražnikov, pretrgale telefonske zveze in zaplenile mnogo orožja in municije.
- 15. 7. 1945 — I. kongres Osvobodilne fronte v Ljubljani. — 1942 — Italijani objavili razglas o prepovedi kretanja iz kraja v kraj.
- 16. 7. 1861 — V borbi za slovensko uradovanje je izdalo ljubljansko sodišče prvo slovensko rešitev. — 1945 — Prvi poizkus z atomsko bombo v Ameriki.

PLIBERK

Gospa Ana Besold je delovala celih 43 let kot učiteljica in vzgojiteljica na ljudski šoli v Pliberku. Leta 1907 je nastopila kot mlada učiteljica v Pliberku in ostala vse do danes na tem službenem mestu. Mnogo šolskih letnikov je šlo skozi njene razrede, veliko se je potrudila, da bi vzgojila njej izročeno mladino v značajne in koristne člane človeške družbe. V neštutih primerih se ji je posrečilo in v marsikaterem njenih učencev in učenek je njeno vzgojno seme vzkliklo in raslo ter jih spremljalo v zrele leta. Mnogo jih je bilo, ki njenih vzgojnih naukov niso pozabili in so po njih svoje življenje, svoje sožitje z bližnjimi tudi uravnavali. Žal, pa ne vsi, ker ni se ji posrečilo v vseh doseči tega, da bi bili sposobni gledati v svojem slovensko govorečem sočloveku enakovrednega soobčana in sodeležana, temveč so ga in ga smatrajo za manjvrednega, imenovali so ga zaničevalno „vindišarja“ in „čuša“, one Slovence od katerih Pliberk pravzaprav živi. Še več, v svoji nastrojenosti so šli mnogi, ne vsi, tako daleč, da so v svoji nacionalni nestrpnosti in v sovraštvu Slovence domačine preganjali. Tega pa učiteljica Besold ni kriva, ona je hotela najboljšo in se uspehov, ki jih je kljub močnim zunanjim vplivom dosegla, lahko veselila. Morda pa je tej v našem ozemlju tako važni plati vzgoje posvečala le premalo pozornosti.

Letos pa je učiteljica gospa Besold vstopila v zasluženi pokoj. Dne 3. julija so imeli v šoli v Pliberku lepo poslovljno slavnost. Pri slavnosti so bili navzoči okrajni šolski nadzornik Maklin, župan Raspotnik, dekan Trabesinger, učiteljsvo glavne in ljudske šole ter šolska mladina. Po nagovoru šolskega vodje Hrowata je povzel besedo okrajni šolski nadzornik Maklin, ki je ocenil njene zasluge, govoril je tudi upokojeni šolski ravnatelj Hecher in gospod dekan Trabesinger ter načelnik šolskega sveta.

Po naši zemlji

Prihod šolske mladine iz Slovenije na letovanje

Dan pozneje, ko je odpotovala prva skupina koroških otrok v počitniške kolonije v Jugoslavijo, je prispela na Koroško skupina 32-ih mladih, živahnih študentov in študentk v starosti 13 do 15 let na letovanje med koroške Slovence. Bila je vročina, toda srca so jim utripala krepkeje, ko so se pripeljali skozi predor na koroška tla, ker dolgo so se že veselili časa, ki ga bodo mogli preživeti v naši sredi po naših vaseh. To hrepenenje se je 32-tim mladim tovarišem iz Ljubljane, Maribora Trbovelj, Zagorja in Kranja pretoklo sredo izpolnilo. Spoznati hočejo ono zemljo in ljudi, ki jim je vstajala kot podoba pred očmi, kadar so prav iz globine zapeli kakšno koroško narodno pesem. In prepričani smo, da so jih družine, kjer bodo preživeli mesec dni letovanja, sprejeli z odprtimi rokami in se bodo počutili kot svoji med svojimi.

V Področici so bili dijaki deležni pristranskega sprejema. Sprejem so pripravile žene in dekleta, ki so prispele z več naših vasi s predsednic Zveze slovenskih žena, tovarišico Lenjo Olipicevo, na čelu. Zveza slovenskih žena je tudi bila, ki je organizirala in pripravila vse potrebno za obisk mladih rojakov iz Slovenije. V Področici so žene došle šolarje tudi pogostile, kar je vsem po naporni vožnji dobro teknilo. Na postajo v Področici so prihitalo tudi mnogo otrok iz okolice, ki so želeli videti mlade letoviščarje.

Nato so se šolarji iz Slovenije dobro razpoloženi in radovedni razšli na svoja počitniška domovanja med naše družine. Nekaj jih je odšlo v St. Janž v Rožu, drugi v Hodiše, Bilčovs, Škofiče, Logo ves, Trebinjo, Deščice in Loče ob Dravi.

Upamo in želimo, da bi se mladi Slovenci med nami počutili prav dobro, da jim bo ostal ta mesec počitnic na Koroškem v trajnem in lepem spominu, da bodo spoznali in si ogledali ta prelepi košček slovenske zemlje v znamenju in se bodo seznanili z našimi ljudmi, njihovimi vrtilinami, značajem in navadami.

ŽELEZNA KAPLA

Župnik v Železni Kapli, gospod Aleš Zechner, je dne 11. julija t. l. praznoval petindvajsetletnico mašniškega posvečenja. Gospod župnik je bil rojen dne 13. julija 1903 v Dolnji vesi pri Zvabeku. Študiral je gimnazijo v St. Pavlu in končal v Celovcu. Po maturi je vstopil v bogoslovje in bil v duhovnika posvečen 11. julija 1926. Ob svojem jubileju je bil deležen številnih čestitk.

Spoznali bodo, kar so bolj slutili, da so preživeli del svojih počitnic na zemlji, ji jo od nekdanj naseljujejo Slovenci, kar tako radi nekateri osporavajo. Seznanili pa se bodo tudi z vztrajno borbo koroških Slovencev za svoj prostor na svoji zemlji.

Na pomožni akciji v Heiligenblutu

Težka škoda in ogromne žrtve, ki jih je utrpelo prebivalstvo v Heiligenblutu vsled silnih vremenskih katastrof, plazovih, ki jih zgodovina ne pomni, so vzbudile sočutje po vsej deželi in izven njenih meja. Odprla so se srca in roke v pomoč težko prizadetim. Tudi koroška mladina je dala pobudo za pomožno akcijo prostovoljnega dela mladine in Deželni mladinski svet skupno z Mladinskim Rdečim križem je predlagano akcijo s priznavanjem organiziral. In tako smo bili pretekli dni kot prva skupina v Heiligenblutu in morda ne bo nezanimivo, če nekoliko opišemo doživljanje in vtise, ki smo si jih osvojili.

Na pobudo koroške slovenske mladine je Deželni mladinski svet povabil k pomožni akciji tudi mladince iz inozemstva, iz Jugoslavije in je velik pomen tega dejanja, poleg dejanske pomoči oškodovanim, v veliki meri tudi v tem, da se mladina raznih narodnosti medsebojno spoznava in zbližuje ter odstranjuje prepade, ki so čisto jo zastarelih predsodkih med seboj ločijo. To dejstvo smo tudi v našem primeru opazovali in smo brez dvoma dosti doprinesli k zboljšanju medsebojnih odnosov, ker smo spoznali, da prevladujejo v mnogih mladincih sosednega naroda še vedno zastareli, še nacionalno šovinistični nazori.

Ko nas je 29. junija šest koroških slovenskih mladincev dospelo v taborišče v Pockhornu pod slapom reke Mela je bila avstrijska mladina že tam in je nas z navdušenjem sprejela. Samo ne vemo, če je veljal ta pozdrav nam ali pa le posteljami in prehrani, ki smo jo pripeljali seboj. Dejstvo je, da smo prve dni zapazili med nekaterimi med njimi nekakšno rezervirano zadržanje nasproti nam in so enako hladno zadržanje pokazali tudi nasproti mladincem iz Jugoslavije, ki so prispeli naslednjega dne. Stanovali smo pomešani med Avstrijci in tudi v delovnih skupinah smo bili razdeljeni med nje. Pozneje smo z jugoslovanskimi mladinci sestavili svojo delovno skupino. Delali smo od 7. do 13. ure in sicer smo trebili ruševine v Heiligenblutu. Vsaka skupina je morala pripraviti program za popoldansko diskusijo, naša skupina je prišla na vrsto v petek. Naša skupina je postavila na program razgovor o Jugoslaviji, ker smo

slušali v osebnih razgovorih, da jih premnogo nima pojma o novi Jugoslaviji. Ostale skupine so imele na sporedu športne točke, družabne igre itd. Ti popoldnevi so mnogo doprinesli k zboljšanju medsebojnih odnosov. Omenim še, da so bili na delovni akciji izključno le dijaki, le med nami so bili tudi zastopniki delavske in kmečke mladine. Ker smo bili do malega vsi študentje, je umevno, da so se razgovori tikali tudi šolskih vprašanj. Pri teh diskusijah smo morali ugotoviti, da je vzgoja učiteljskega naraščaja na učiteljski uču v Celovcu značilna. Učiteljski iz Celovca, doma iz Kostanj, po lastnem priznanju sin slovenskih staršev, je zatrjeval, da smo koroški Slovenci potomci Vendov, zato torej „vindišarji“ ter da je naloga koroških šol vzgojiti mladino v nemškem duhu. Dokazali smo mu, da je v zmoti. Takšno mnenje o koroških Slovencih, kot ga je imel oziroma verjetno še ima opisani, jih je imelo, žal, tudi mnogo drugih. Ravnotako je diskusija o Jugoslaviji, ki so jo vodili s pomočjo tolmača tovariši iz Jugoslavije, razblinila marsikatero nejasnost in zmedeno predstavo o Jugoslaviji.

Uspeh skupnega dela in medsebojnih razgovorov je bil, da smo se z avstrijsko mladino vedno bolj razumeli in postali nazadnje dobri prijatelji. Dne 9. t. m. je prispela zmena, Avstrijci, koroški Slovenci in Jugoslavlani in je bilo srečanje prav iskreno.

H koncu res ne morem mimo tega, da ne bi omenil tudi divnih krasot tega gorskega dela sveta, ki privablja nešteto izletnikov in letoviščarjev iz vseh koncev in krajev. Prelep je ta planinski svet, s kraljem gora, Velikim Klekom, lesketajočim se v blešku večnega ledu, mikaven za pogumne turiste, veličasten in silen. Tudi naš znani hribolazec Urbajs Ljubo je povedel dva tovariša iz Jugoslavije na Veliki Klek in jih bogatejše za novo doživetje in zadovoljne srečno privedel nazaj. Tudi ostali smo si privoščili izlete v divno in romantično okolico v kraljestvu narave.

BLATO

Tretjega kmeta smo v teku dveh mesecev ob obilni udeležbi žalnih gostov, znancev in sorodnikov, zanesli iz naše vasi na pokopališče v Šmihelu k zadnjemu počitku. Po dolgotrajni boleznii je sledil Breznikovemu očetu in Figovcu kmet Janez Kristan, p. d. Kristan na Spodnjem Blatu. Žalujčim preostalim naše odkrito sožalje!

Popravek

V notici v zadnji številki o prihodu angleške princezinje Royal na Koroško in šefa generalnega štaba beri, da bosta dospela 26. t. m., ne pa, da sta prispela 26. t. m.

F. S. Finžgar:

Dekla Ančka

3. nadaljevanje

„Kako to, Špela, da na krompirišču ni še prigrabljeno?“

„V dežju ti bo kdo mežgal po travil Ali si čuden!“

„Zjutraj ni bilo dežja in v soboto tudi ne. Kaj bi bil čuden?“

Špela je položila žlico in začela: „V imenu Očeta...“ in hitro planila od mize.

„E, tisto prigrabljevanje! Ni taka reč.“ je izpregovorila Mokarica in mirila, ko je Špela jezno odburila skoz vrata.

Tudi Janez je odšel in se še ozrl ni na Ančko. Toda klobuk se mu je kar sam od sebe poveznil po strani na glavo.

Ančka je pospravljala z mize in bila žalostna.

Mokarica je stala pri oknu in gledala dež.

„Viš ga!“ je nenadoma izpregovorila, da se je ozrla Ančka od mize skoz okno. Mimo je šel Janez. Sklonjen je vlekel za sabo samotnežen voz.

„Kam gre v dežju, mama?“

„Gnojila posipat. Izvrsten človek, ampak samotorec. Bog se usmili, križ je dandanes z ljudmi!“

Mokarica je bridko vzdihnila, porožljala s ključ v žepu in odšla v izbo.

Ančka je pomivala v kuhinji. Bridko ji je bilo. Sama ni vedela zakaj.

„Prav je naredil Janez, da me ni nič pogledal in da me ni nič ogovoril. Moder je in ve, da me vsi zavidajo.“

Polglasno je takole razmišljala. Ali modre misli niso utolažile njene bridkosti. Vse bolj vesela je bila snoči, ko ji je prinesel semnja.

Ko je pomila in pospravila, je pogledala skozi okno na dvorišče. Dekli sta stali pred drvarnico. Špela je živahno ponašala z rokami in se večkrat potrkala s prstom po čelu. Reza ji ni nič odgovarjala. Neprestano je prikimala z glavo, posnemala Špeline kretnje in se tudi trkala po čelu.

Ančka se je veselo nasmehnila: „Kako opravljata!“

Nenadoma je zardela in smeh ji je ugasnil na licih.

„Mene opravljata! In Janeza!“

Roka je sama od sebe segla po zapahku pri oknu. Tihog je odprla in poslušnila. Od streh se je cedilo, dež je vršal. Vendar je ujela nekajkrat besedo Janez in „takale mlečna nastava.“

Po vseh udih jo je zabelo, popustila je prirto okno in šla h gospodinjii.

„Ko bi kaj zašila danes popoldne, mama?“

„Prav, Ančka! Si že pridna. Poglej, onedve stojeta lep čas brez dela, ko ga je vendar na pođu in v hlevu več ko dosti. Le nikar se ne zgleduj po drugih! Ne bo ti žal.“

Ančka je šivala in krpala do noči in grozno ji je bilo dolgčas. Mokaričini nauki so ji bili odveč in vse bi bila dala samo za to, da bi Janez ne nosil jezno klobuka po strani in bi jo namesto gospodinje potolažil: „Nič se ne boj, Ančka!“

Mraščilo se je. Bič je počil, na dvorišču so zaškripali težki vozovi.

Mokarica je popustila perilo, ki ga je pregledovala in zravnala, ter naglo odšla.

Ančka je hitela z zadnjo zaplato, dokončala, zataknila iglo v blazino in pospravila šivanje v pisan jerbašček. Krpice in odrezke je pobrala v predpasnik, da jih strese v smeti.

Ko se je sklonila, je privozil mimo okna Janez. Pred seboj je rinil prazno dvokolnico in veselo žvižgal.

„Vode bo treba nanositi,“ je hitro pomislila Ančka, šla naglo po škaf in k vodnjaku.

Samo nekaj korakov od nje je zategnil Janez voziček pod nastrešje. Ko je zagledal Ančko, se je okrenil, kakor bi je ne videl, in stopil k vozovom, kjer so razkladali.

„O, gospodar, to je les! — Pralo pa vas je, kaj?“

Janez je odrinil gospodarja od hlo dov.

Mokar si je obrisal roke ob predpasnik.

Le pogum, fantal je klical Janez hlapcema in zgrabil sam na enem koncu, ko sta se opirala oba na drugem.

Hlodi so se valili na kup, včasih je votlo zbobnelo, včasih je zacvrkal parizar.

„Tako!“ je izpregovoril Mokar. „Janez, me čan sil!“

Janez je udaril z dlanjo ob dlan in si otrkaval ilovico, ki se je prijela rok.

„Lukec, v hlev in položi konjem, Miha, midva potegniva vozove pod streho!“

„Tako, tako, Janez,“ je spet hvalil Mokar in se obrnil do vrat. Na pragu je še postal, da pogleda delo do konca. Janez in Miha sta navijala verige krog ročic. Ančka je prišla tretjič po vode.

Hitro so se ji dvigale roke, vodnjak je škripal, voda je vrela v škaf.

Miha je navijal verigo in gledal Ančko. Janez ji je kazal hrbet in gledal Miha. Ančka je prenehala, škaf je bil natočen. Miha je stopil proti vodnjaku:

„Čaj, zadenem ti, ker noče Janez, deklid moji!“

Ančka pa se je branila in je vsa huda rekla: „Pustil Ne maram!“

Zadela je sama, Miha se je zasmejal in segel z umazano roko po Ančki. Na belem laktu se ji je vtisnila rjava lisa, voda je pljusnila iz škafa Ančki po hrbtu.

„Janez!“ je kriknila Ančka.

Janko Gačnik:

KAKO JE PRI NAS . . .

Ko smo se na našem nepozabnem izletu na Slovensko Koroško ustavili (v gostoljubni gostilni pri Brezniku) v Pliberku, so me prihтели obiskati moji bivši učenci iz Guštanja, ki se sedaj na ta ali oni način preživljajo, nekateri kot emigranti, v Avstriji. Živo so se zanimali in strastno so povpraševali, kako kaj sedaj v Guštanju. Četudi so v Pliberku tako rekoč ob meji, se jim zdi Jugoslavija že kot neka bajna začarana dežela. Marsikaj so jim natrobili na ušesa ljudje, ki so iz tega ali onega vzroka pobegnili čez mejo, da bi našli, pravzaprav iznašli primeren izgovor kot opravičilo za svoj pobeg.

Rad bi se bil še razgovarjal s svojimi bivšimi učenci, kajti veselilo me je, da so me obiskali, saj niso po večini sami krivi, da je tako prišlo. Mladi so še bili in neizkušeni. Pa, ker ni bilo možnosti, da bi jim o sedanjem Guštanju kaj več povedal, bom nekaj od tega napisal, napisal za vse, tudi tiste naše ljudi, ki niso iz Guštanja, pa slišijo to ali ono, željeno in neželjeno — besedo. Nekemu prav prijaznemu gospodu, Nemcu, sem na njegovo povpraševanje v Labotu odgovoril: Gradimo! V petih letih smo zgradili več, ko prej v petdesetih. Verjetno bi ljudje brez hrane ne mogli toliko zgraditi.

In tako je tudi v Guštanju. Lice tega kraja se močno spreminja zlasti v zadnjih dveh, treh letih. O železnici je „Vestnik“ že pisal. Hočem pisati o življenju izven železarnice. Da so zgradili na Čičovju, takoj nad trgovino, sedem velikih stanovanjskih hiš, „personalov“ so včasih rekli, je bralcem „Vestnik“-a že znano. Udobna so ta stanovanja, mnogo bolj udobna, kakor tista, ki so jih dali Nemci zgraditi za časa okupacije, niso tako stisnjena in bolj svetla so. Tam gradijo tudi že velik kulturni dom.

Število delavcev železarnice je naraslo od predvojnih 300 do 400 nad 2000. Za toliko število ne zadostuje tistih sedem „perzonalnih“ hiš, pa četudi so velika in dvonadstropna. Zato ljudska oblast in uprava železarnice izdelava, podpira tudi tiste svoje delavce, ki si hočejo postaviti svoje lastne stanovanjske hišice. Ker je precej teh delavcev-domačinov iz Guštanja in ostale Mežiške doline, jih bom kar z imeni navedel, kar bo čitalcem tega opisa dalo še točnejšo in temeljitejšo sliko o današnjem Guštanju.

Začnimo pri „Piglau“, griču nad trgovino. Tu si je že lani zgradil Grabner Ivan čedno hišico, vilo. V bližini, nad tolstovrsko šolo si gradi prostorno vilo Medvešček Jože, malo višje Steharnik Pepi in Stefi, desno od poti proti bivšemu Osiandru gradi vilo Favaj Smiljan, nižje, pod vilo Pečnikovih, Hojnik Štefan. Pod tem gričem, ob Suhi in Meži, pri bivšem kamnologu, so si zgradili lične hiše Rus Anton, Štrigl, Hudrap Franc in Erjavec Andrej. Vseh teh nazadnje naštetih deset hiš je v surovem stanju že dozidanih in so že pod streho. Sedaj pa pojdimo v dolino Suhe. Tu so

bivša polja in travniki eno samo gradilišče ali pa so že zazidani. Tu je že cela nova naselbina. Dograjeno je enonadstropno poslopje za ambulanto, to je bolnišnico. V njej že poslujeta dva zdravnika, dr. Erath in dr. Novak. V bližini pod cesto in ob cesti na Kotlje gradijo svoje hiše Breznik, Videmšek, Konečnik, Cestnik Joža in Šmarčan Franc, malo višje Kokalj Gregor in Wlodiga Ervin, malo dalje Urnaut Konrad, Lečnik Albin, Bobek Štefan in Kutnik Ferdo. Tudi vseh teh enajst hiš je zidanih v surovem stanju in vse so že pod opečno streho.

Dalje ob Suhi, kjer se svet zožuje proti Šrotneški žagi, so si zazidali, ometali in pokrili tri lične hiše, vile, Tisovnik Rudi, Tevž Franc ter Osovnikar Ivan.

Tudi v dolini Reke gradijo naši marljivi in skrbni ljudje, Podojsteršek Franc, Mak Rob, takoj pod Lampretom pa Kokalj Ivan, znani španski borec.

Na vse strani se torej širi Guštanj, pa tudi proti Prevaljam. Na bivšem Plešivčnikovem travniku so zgradili enonadstropno veliko transformatorsko postajo, v bližini, pod Janeutom so začeli graditi svoje hiše Večko Maks, ki je predsednik delavskega sveta železarnice, ki je iz svoje sredine izvolil upravni odbor železarnice, Dobaj Franc in Došen Djuro, Srbini iz Like, Pod cesto na Prevalje so začeli graditi svoje hiše Kladrnik, Ivan, Pogorečnik Ivan in Španzel Ivan. Dva delavca železarnice pa si gradita svoji hiši na Lešah.

Moji bivši učenci pa so me ravno letos v Pliberku nekam v velikih skrbih povpraševali,

kako je v Guštanju sedaj. Na njihovih pogledih sem čutil, da niti tako prav ne verjamejo, da me imajo res pred seboj, svojega bivšega učitelja, ki jih je vse rad imel. (Le, ko bi v vsem, prav v vsem sledili mojim naukom!) Čudili so se, da sem še živ, in ker sem se mudil le par minut v njihovi sredini, sem sedaj verjetno ostal v njihovem spominu kot nekaka prikazen iz davnih dni.

Ko sem se pa vrnil v Jugoslavijo, ni bilo prijateljev in prijateljic ne konca in ne kraja njihovim povpraševanjem, kako se godi Slovincem na Koroškem, v Avstriji. Povpraševali so me s tako zaskrbljenim glasom, kakor povprašuje človek po svojem najbližjem predragem sorodniku, po materi, bratu, sestri, očetu, če je težko in smrtno nevarno bolan in smo v strahu za njegovo življenje, povpraševali so vsi, Štajerci, Kranjci, Primorci, Hrvati in Srbi. Kaj sem jim mogel odgovoriti. Mnogo jih je, ki so čili in zdravi in krepko se držijo, gori, na Slovenskem Koroškem, toda kot narodna celota so v nevarnosti. Bolezen je že stara in nevarno izpodjeda. Ponemčevanje še ni prenehalo, ne v šoli, ne v uradih. Mladina se zastruplja in ponemčuje še dalje, četudi v nekoliko bolj prikriti obliki. V trdno slovenskih krajih so sami nemški napisi, ki dokazujejo bolj jasno ko vse drugo, da so Slovenci na svoji lastni slovenski zemlji podrejeni, da niso na svoji zemlji svoj gospodar. Treba bo čimprej pristopiti k zdravljenju, ker sedanje stanje škoduje obema državam, ko so potrebni res prijateljski odnosi, ki jih ljudstvo želi na obeh straneh državne meje.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Peterhof

V torek, 17. do četrtek, 19. julija „Cheyenne“
V petek, 20. do ponedeljka, 23. julija „Der unbekante Geliebte“
V torek, 24. do četrtek, 26. julija „Das Genspent von Canterville“
V petek, 27. do ponedeljka, 30. julija „Desperados“ (barvni film)

Stadttheater

Od 13. do 16. julija „Opfer einer großen Liebe“
od 17. do 19. julija „Der Kinoheld“

Solske torbe, kovčki, nahrbtniki, torbe vseh vrst, usnje in NYLON

LEDERWAREN MARKETZ

Celovec, Bahnhofstrasse 16 (Burg)

Lastna izdelava in reparaturna delavnica

BOROVLJE

V sredo, 18. in v četrtek, 19. julija „Die Perle“
V soboto, 21. do ponedeljka, 23. julija „Kennwort 777“

VELIKOVEC

V sredo, 18. in v četrtek, 19. julija „Eine Heilige unter Sünderinnen“
V petek, 20. do nedelje, 22. julija „Der König der Unterwelt“
V ponedeljek, 23. in v torek, 24. julija „Zärtliche Abenteuer“

VRBA

V sredo, 18. in v četrtek, 19. julija „Goldschmugel nach Virginia“
V petek, 20. do nedelje, 22. julija „Doktor Holl“

ŽELEZNA KAPLA

V torek, 17. in v sredo, 18. julija „Achtung! Atomspione!“
V četrtek, 19. in v petek, 20. julija „Unter Piratenflagge“
V soboto, 21. in v nedeljo, 22. julija „Das Schweigen im Walde“

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

V nedeljo 15. julija:

7.15 do 7.45 „Slovenska narodna pesem, kakor jo je priredil France Marolt“ (pesmi s koncerta 16. VI. 1951) Poje APZ. — 6.45 Domači vrt — 8.10 Kmečka oddaja — 11.15 Lepa melodija — 11.50 Zabavni koncert — 12.45 Kulturno ogledalo tedna — 13.00 Pozdrav za mesto in deželo — 13.30 Lovska ura — 16.00 Koncert za vse — 20.15 Poročila o športu — 22.15 Mednarodne športne prireditve na Vrbskem jezeru — 23.00 Godba za ples.

V ponedeljek, 16. julija:

5.50 Športni rezultati — 6.10 Jutranja glasba 7.15 Glasbene raznoterosti — 8.15 Kaj kuham danes — 11.15 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Pestre minute — 14.10 Kar si želite — 14.30 do 15.00 Poročila. Iz svetovne literature — 16.00 Pevska ura — 16.45 Pravljici teta pripoveduje — 19.40 Poročila o športu — 20.15 Zjelje, ki jih radi izpolnimo.

V torek, 17. julija:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranji koncert — 8.15 Kaj kuham danes — 8.30 Pozdrav za te — 11.00 Veder dopolne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 do 15.00 Poročila. Domači zdravnik. „Mlada srca“ (venček slovenskih fantovskih pesmi v priredbi S. Gerdeja) — 15.30 Žena in družina — 16.00 Znameniti umetniki — 18.00 Kmečka oddaja 18.55 Poročila o športu.

V sredo, 19. julija:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 8.15 Kaj kuham danes — 11.15 Iz ženskega sveta — 13.45 Pestre minute — 14.30 do 15.00 Poročila. Za ženo. Za gospodarja — 18.00 Govori visokošolsko dijaštvo — 18.55 Športna poročila.

V četrtek, 19. julija:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 8.15 Kaj kuham danes — 11.00 Veder dopolne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.00 Kar si želite — 14.30 do 15.00 Poročila. Okno v svet — 16.00 Znameniti umetniki — 16.30 Mladina igra za mladino — 18.00 Kmečka oddaja — 19.40 Športna poročila.

RADIO SCHMIDT

„hiša malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparaturna delavnica - Studijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22, Tel. 29-48

Zveza slovenskih žena naznanja

Rok za prijavo otrok v 2. skupino v počitniške kolonije v Jugoslavijo je potekel in se nadaljnje prijave ne morejo več upoštevati.

Statistični podatki avstrijskih državnih železnic

V začetku tega leta je merila mreža avstrijskih državnih železnic 6052 km. Od teh je 1067 km elektrificiranih. Razpolagajo s 1957 parnimi lokomotivami, 285 električnimi lokomotivami, 91 motornimi vozovi, 3673 potniških vagoni, 1182 prtljažniški vagoni, 179 poštnimi vagoni, 10.519 pokritimi tovornimi vagoni, 15.500 odprtimi tovornimi vagoni in 1100 specialnimi vagoni.

Praktični nasveti

Podplati dalje vzdružijo, če jih namažeš z glicerinom.

Preproga ne bo nikdar izgubila sveže barve, če jo pred pometanjem potreseš z vlažno soljo ali jo po steptanju zbrišiš s krpo, namočeno v slani vodi.

Plesniv kotel osnažiš, če v njem pol ure kuhaš krompirjeve olupke.

Snaženje medij ima uspeh, če jo snažiš s soljo in kisom.

Tržno poročilo

V četrtek, dne 12. julija 1951, so na celovškem trgu prodajali: krompir kg šil. 1.40 do 1.80; peso kg šil. 2.50 do 3.—; kolerabo kg šil. 2.— do 3.—; karfiolo kg šil. 2.— do 3.60; zelje kg šil. 1.60 do 2.—; ohrovit kg šil. 2.— do 2.60; kumare kg šil. 2.50 do 3.—; grah v stročju kg šil. 2.— do 3.—; fižol v stročju kg šil. 2.60 do 4.—; solato kg šil. 2.— do 3.—; čebulo kg šil. 3.— do 4.—; česen kg šil. 12.—; paradiznike kg šil. 4.80 do 6.—; korenje kg šil. 2.—; papriko komad šil. 0.70 do 1.—; jajca komad šil. 0.90 do 0.95; skuto kg šil. 7.—; ajdovo moko kg šil. 3.50; koruzno moko kg šil. 2.50; fižol kg šil. 2.—; ješprenj kg šil. 4.—; kokoši komad šil. 18.— do 20.—; gozdni med kg šil. 28.—; ajdov med kg šil. 22.—; jabolka kg šil. 3.—; hruške kg šil. 6.—; češnje kg šil. 4.— do 8.10; ribeze kg šil. 2.50 do 3.—; jagode kg šil. 10.—; maline liter šil. 8.—; borovnice liter šil. 2.50 do 3.—.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasomertgasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopsis naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschloßbach 17.

„Nič se ne boj, deklíč moj!“ se je krohotal Miha.

Tedaj je priletela ročica Mihu pod noge, da je odskočil in privzdignil nogo, ki ga je zabolela.

Ančka je hitro odšla preko dvorišča, po krilu so ji drsele kaplje razlite vode.

Janez je dvignil parizar za soro, ko ga je odnašal, in ga tresčil ob tla, da bi se bil razletel, ko bi Mokar ne imel tako trdne naprave.

„Pobijalec, ali si še danes pijan?“ je zasikal Miha in se tipal po nogi.

Janez je popustil parizar, skočil po ročico in jo dvignil.

„To je že od sile, smrdiš po žganju — in mi praviš —“

Mokar je stopil s praga in zaklical: „Janez!“

Dvignjena ročica se je pobesila, Miha se je ves bled ognil pred hlev.

„Janez, ne bodi otročiji!“ je svaril rahlo Mokar. Nato se je obrnil k Mihi:

„In ti, to ti povem, če misliš uganjati pri nas take neumnosti, se kar poberi! Še nocoj, vseeno! Če dobiš boljše plačo in boljšega kruha, kakor ga imaš pri Mokarju, le za njim! In sedaj mir besedi Vsak po svojem opravku!“

Miha se je zmuznil v hlev, Janez je sam z vlekel voza pod lopo.

Ko sta bila zvečer Mokarja sama, je pričel on:

„Ne vem, če bomo mogli imeti Ančko pri hiši.“

„Zakaj ne?“ se je zúčudila ona.

„Ali nisi videla prej na dvorišču?“

„Nič nisem videla. Kaj je bilo?“

„Miha je tiščal za Ančko, Janez ga je z ročico!“

„Zato je bilo tako tiho pri verčerji. Bog se usmili dandanes!“

„Zatorej pravim: prepir bò pri hiši.“

„Nič ga ne bo. Le ti jim povej in zastavi trdo besedo! Ančke ne dam. Sem vesela, da sem jo dobila. Miha res ni nič prida. Ali ne bo premotil, mara zanj.“

„Ona ne, toda Mihec je norec in Janez trmast. Vsega je prešinila Ančka. Saj si videla v nedeljo.“

„Kaj bi tisto! In če se navadita drug drugega, prav je. Boljšega prazna Ančka ne bo dobila. „Glej“, je hitela Mokarica vsa razvnetna in vesela, da se je tega domislila, „glej tole bajto, ki si jo kupil! Čemu nam bo? Janez ima denar, dovo in prihranka dovolj, prodaj mu jo. Dve govedi bi redila in prašiča opitala, če hočeta. Ali ni to dobro? In za našo hišo — kako bi bilo prilično! Izvrstnega delavca in dninarico imamo kar na pragu, da ju snameš s kljuke. Pomisli, mož!“

Mokar je odpenjal verižico od telovnika in navijal uro. Nasmehnil se je ženi.

„Ali ni to modro?“ je vprašala ona.

„Ni posebno neumno, nič ne rečem. Ampak mi ne bomo možili hlapcev in dekel — mi že ne. Zato ti pravim: nič jima ne rahljaj poti!“

Trnja nanjo, trnja in zagradi, kar moreš! Truden sem! Lahko noč!“

V.

Kakor pusto vreme, tako je bilo nekaj dni pri Mokarjevi družini. Nihče se ni prepiral in jezil, vsak je opravljal svoje delo in vendar je bilo nekaj mračnega in nesončnega nad njimi. Miha ni ciknil nič več na Janeza in mu ni več oponesel šentjurskega semnja, deklíč sta se privadili Ančka in se naveličali jo opravljati, Janez je hodil s trdimi koraki in resno veleval, kakor se spodobi za velikega hlapca.

Ko je prišla nedelja in je Mokar postavil pred družino mero vina, je zazvenel spet smeh in dovtip in odmeval čez teden, ceč dva in tri.

„Vse je dobro, vidiš, ljubi moj! Kakor sem rekla. Družina je kakor živina. Postavi v hlev novo kravo, pripelji kupljenega konja — vse je pokonci — prve dni samo. Za mesec dni se privadijo. In če odženeš kravo, če prodáš konja, mukajo in rezgetajo za njim tisti najbolj, ki so ga najbolj odrivali. Tako je, lubi moj!“

„Prav, če je tako“, je malomarno odgovoril Mokar ženi in listal po kupčijski knjigi.

Ženi tak odgovor ni bil všeč.

„Kak si! O, saj vem. Ančka te bude. Če res tako bolijo tiste kronice, ki jih plačamo njej, naj gre od hiše. Moški ste vsi taki. Ti imaš tri hlapce, meni pa ne privoščiš ene same dekle.“

Mokarica si je oprla roke ob boke in gledala skoz okno. On se je ozrl preko rame za njo. Tudi ona je ozrla čez ramo.

(Dalje)